

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.
Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1 dinar.
Cena: za 1 mesec 4 Din, za 1/4 leta 12 Din, za 1/2 leta 24 Din;
za inozemstvo 6 Din (mesečno). — Inserati po dogovoru.

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske
tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljan-
ski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

LISTNICA UPRAVE.

V današnji številki »Pravice« prejmo položnice za obnovo naročnine vsi oni naročniki, katerim poteče naročnina koncem tega meseca, oziroma oni, kateri imajo že zaostanke na naročnini. Ako kateri izmed naročnikov prejme položnico, pa ima naročnino že poravnano za krajšo ali daljšo dobo za naprej, naj jo prihrani za poznejši čas ali pridobi kakega novega naročnika.

L'osservatore romano o našem kongresu.

Znani rimski politično-religiozni dnevnik L'osservatore romano je prinesel 17. junija na uvodnem mestu natančen popis našega kongresa in ga prinašamo v prevodu.

7. junija se je zbralo v Ljubljani nad 600 delegatov različnih delavskih kršč. socialnih organizacij v Sloveniji.

Kršč. soc. gibanje med slovenskimi delavci sega nazaj v leto 1894., ko je dr. Krek, kaplan pri sv. Nikolaju, ob priliki nekega delavskega zleta v ljubljansko okolico) (Šmarna gora, op. prev.) po sv. maši, kateri so prisostvovali izletniki, izprožil misel: ustanoviti društvo za varstvo delavcev na kršč. podlagi.

70 delavcev je sprejelo povabilo in na prvem zborovanju zaupnikov se je imenovalo provizorno predsedstvo, ki so je tvorili kaplan Krek, delavec Gostinčar, zaposlen v tobačni tovarni v Ljubljani in delavec Urbančič.

Tri mesece po ustanovitvi je že štela novo ustanovljena organizacija slov. kat. delavstva nad 800 članov.

Danes obstojajo kat. delavske organizacije v vseh panogah industrije in poljedelstva in tvorijo zelo discipliniran del močne kršč. soc. falange, ki si je pridobila in ima sedaj predominantno pozicijo v javnem življenju Slovencev.

Dr. Krek, ki je idejno zamislil, razvil in vodil to močno organizacijo, je mrtev, vendar nadaljujejo njegove ustanove svojo delavnost v duhu pokojnika, ki je soroden onemu županu Luegra na Dunaju, kjer je bil Krek spoštovana osebnost, kot poslanec v avstrijskem parlamentu.

Da se ohrani vodilni duh tega žejnjalnega duhovnika in delavca svež, se je ustanovila mladinska organizacija, ki nosi ime »Janez Krek« (Krekova mladina, op. prev.), ki zbira izobraženejše delavce in dijake, ki se bodo posvetili delavskemu življenju z namenom, da poglobijo duševno izobrazbo med delavskim slojem, in ga ohranijo zvestega krščanskim načelom.

Kongres ni imel namena ustvarjati kake manifestacije o moči kršč. delavstva, ampak namen je bil edino ta: jasno določiti in sporediti najaktualnejše naloge o katoliški akciji med delavci. Končni cilj je: Mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem.

Po slovesni službi božji, kateri so prisostvovali polnoštevilno došli delegati v cerkvi oo. frančiškanov, so

se zbrali v obširni dvorani hotela Union, da razpravljajo o napovedanem programu.

Zborovanju je predsedoval starosta delavskega gibanja, poslanec Gostinčar; načelnik Kršč. soc. stranke, poslanec dr. Korošec je pozdravil v imenu parlamentarne skupine in načelstva stranke; poslanec dr. Gosar je podal sliko o sedanjem stanju delavstva in o delu kršč. socializma na deželi; nadalje so sledile smernice o najvažnejših nalogah in o načinu, kako jih izvesti: sodelovanje duhovščine pri delavskem gibanju; šola in izobrazba z ozirom na delavski sloj; delavci in kmetje; strokovne organizacije; delavski konzumi; zveza organizacij; mladinska organizacija »Janez Krek«; delavski tisk.

Z ozirom na duhovščino je bila izražena želja, da naj bo v industrijskih središčih delovanje duhovščine med delavci intenzivnejše in da naj se duhovskim kandidatom nudi prilika, da poglobijo svoje znanje o problemih socialnega vprašanja.

Šola »Janez Krek« naj poučuje mladeniče, ki kažejo sposobnosti, da postanejo inteligentni voditelji delavskih organizacij.

Dijaški mladini je bil stavljen apel, da posveti svojo največjo pozornost socialnim problemom in zahtevam delavskega sloja.

(Nadalje so našete resolucije, ki smo jih mi že priobčili.)

Te resolucije so bile sprejete enoglasno, bila je interesantna in živahna debata, ki je pokazala najlepšo složnost med zborovalci in plemenito tekmo delavnosti.

Po kongresu je sledila prijetna večerna zabava v prostorih katoliških akademikov v Ljubljani.

Bil je to prvi slovenski kršč. soc. kongres in njegov posrečen nastop obeta najboljšo v bodočnosti.

Politični pregled.

Pri nas.

Pašičeva bolezen. Pašič je bil zadnje čase težko obolen. Še vsaj pišejo tako. Je verjetno, ker je mož že zelo v letih. Pravijo, da ga bo nadomestoval njegov zaupnik, prijatelj in somišljenik. O imenih še ugibajo.

Parlament je izglasoval te dni po skrajšanem postopku zakon o carinskih tarifah, ki globoko sega v žep delovnega ljudstva. Ta zakon je bil predložen tako nenadoma, da je bila nemogoča vsaka stvarna debata. Iz spomladanske govora dr. A. Gosarja sodeč, bodo te carinske tarife bedo v Sloveniji grozovito povečale.

Dvanajstine za avgust, september in oktober je vlada istotako predložila nenadoma, vladinovi pa so ji izglasovali nujnost in skrajšano postopanje. Dvanajstine presejajo nad 4 milijarde. Vlada se hoče odtegniti vsaki kontroli nad drž. gospodarstvom, zato noče dati opoziciji prilike, da bi njen zakonski predlog sploh pregledati mogli. Gg. dr. Žerjava in dr. Pivka bo še glava bolela za njuno »korisno« delo v sedanjih PP vladi.

Dr. A. Gosar je stavil nujen predlog, da vlada takoj ukine 2% davek

na ročno delo, kar naj bi veljalo od 1. aprila 1925 dalje. Ta davek pa je tudi najbolj krivičen, ker ga morajo plačevati najbednejši.

Splošno je treba naglasiti, da vlada kar naravnost kaže, da se ne mara brigati niti najmanj za ljudske potrebe v državi. Parlament glasuje kot stroj, ministri pa vladajo svojevoljno, kakor jim pač vevajo njih absolutistične težnje. V interesu cele države, zlasti pa nas Slovencev je, da se ustvari tak položaj, da PP vlada čimpreje pade.

Drugod.

Kitajska. Revolucija na Kitajskem se neprestano širi. Ljudstvo zahteva v splošnem odstranitev tujcev ter na celi črti bojkotira angleško blago in trgovino. V Mugdenu in po nekaterih drugih mestih so revolucionarji proglasili vlade sovjetov in poslali svoje pozdrave sovjetski Rusiji. — Angleži so seveda v velikih skrbeh. Sedanji kitajski vladi stavlja predloge, glasom katerih naj bi le-ta sporazumno s tako zvanimi prizadetimi velesilami napravila v deželi red in mir.

Ne moremo zapisati, do kam se bodo ti dogodki razvijali. Zdi se, da pravega uspeha zaenkrat ne bodo imeli, dasiravno je gibanje za politično in gospodarsko svobodo Kitajske v jedru popolnoma zdravo. Brez dvoma pa je, da tega velikega idejnega toka angleški in drugih velesil bajoneti za trajno ne bodo zadržali.

Maroko. Arabski Kabil, ki so v letu 1924. poštno nakresali španske eksploaterje, so obrnili ost vstaje zoper Francoze, katerim delajo velike težave, kajti Francija hoče osvobodilno gibanje Kabilov zadušiti v krvi. V pariškem svetu nastopajo komunisti zoper vojsko v Maroku, priznavajoč Kabilom pravico samoodločbe. Socialistična vlada pa namerava komuniste, že vsaj nekatere, zapreti, češ, da aktivno podpirajo uporne Marokance. Značilno in žalostno obenem je, da se dosedaj ni prijavil še niti eden katoliških poslancev v francoskem parlamentu, ki bi bil nastopil zoper francoski imperijalizem in militarizem v Maroku. Tudi marokansko gibanje bo prej ali slej kronano z uspehom, ker je zdravo.

O položaju siromašnih delavnih slojev.

(Govor dr. A. Gosarja na I. kongresu krščanskih socialistov.)

(Konec.)

ZAKAJ KRŠČANSKI SOCIALISTI?

Pri materialističnih organizacijah je to naravno in ravno. Za nas pa tiči v tem glavni razlog, da hočemo biti krščanski socialisti. Naš temelj je krščanstvo in samo na njegovih načelih moremo ustvariti pravičen družabni red. (Pritrjevanje.)

Dovolite pri tem še eno opazko. Mnogi še danes ne razumejo dovolj, zakaj hočemo biti krščanski socialisti. Zakaj hočemo biti krščanski, to sem vam pravkar pojasnil. Vsak človek, ki pozna svojo slabo človeško nara-

vo, mora priznati, da bo samo takrat dober član človeške družbe, če ga bodo vodila krščanska načela, ki mu kažejo pot v večnost, ne pa samo hrepenenje po uživanju na zemlji. O tem ne more biti dvoma. Toda tudi glede drugega moramo biti na jasnem. Človeška družba je silno pisana in zapletena. V njej delujejo različne sile, različne stranke in sloji. Zato je človeška družba vedno tako urejena, kakor sledi to iz sile stanov in slojev, ki družbo tvorijo. Nikdar ni bila človeška družba urejena izključno tako, kakor si je samo en stan želel. Tudi kapitalisti se n. pr. danes pritožujejo; enako kakor tudi obrtniki in kmetje. In priznati moramo, da so te pritožbe večkrat upravičene. Siromašni delovni sloji so naravno danes v največji meri upravičeni pritoževati se. To pa zato, ker igra v družbenem življenju še veliko premajhno vlogo. Človeška družba je, kot rečeno, plod različnih stanov in slojev ter je urejena tako, kakor jo te različne sile ustvarjajo. Zato pa ne smemo misliti, da je dovolj, ako smo vsi v glavnih načelih krščanstva edini, pa bo vse dobro. Zavedati se moramo, da imamo poleg tega, po priznavanju ideje stanovske vzajemnosti, v družbi tudi svojo čisto posebno nalogo. Ta naloga je, da poudarjamo krščanska načela v dejanju tudi tam, kjer današnji družabni red in iz njega vzrasli ljudje ne vidijo krivice, četudi je morda vnebovpijoča. (Burno pritrdjevanje.)

Mi vemo, da ne bo svet nikoli urejen, da počne tako, kot mi hočemo. Toda, če hočemo, da bo vsaj v glavnem urejen po naših načrtih, moramo biti požrtvovalni in navdušeni v boju za pravico prav v vseh podrobnostih in potankostih. Mi ne zahtevamo od vernega kapitalista, da postane pristaž krščanskega socializma. Tega ne tirjamo niti od obrtnika niti kmeta. To niti ni njihova naloga in dolžnost. Ali to pa tudi dobro vemo, da se vsi stanovi in sloji lahko tudi v dobri, ali celo v najboljši veri motijo ravno tam, ko gre za pravico največjih siromakov. Zato pa smatramo, da imamo kot krščanski socialisti uprav tu svojo posebno nalogo, da budimo vest in če je treba, da tudi s silo pomagamo pravici do zmage.

PREMALO IZOBRAZBE.

Navesti pa moram še druge vzroke, radi katerih so se družabne razmere razvijale tako, kot smo spredaj videli.

Eden glavnih nadaljnjih vzrokov je ta, da je bilo delavstvo mnogo premalo izobraženo ter ni moglo izpolniti svoje naloge in zmagati bremen, ki jih je moralo prevzeti. Današnje življenje je zelo komplicirano. Zato je treba veliko znanja in veliko sposobnosti, če hočemo človeško družbo voditi tako, da bo vsaj približno odgovarjala našim željam in težnjam. Ne zadostuje samo dobra volja, treba je obilo strokovnega znanja. In to ne samo nekaterih voditeljev, marveč skoro vsakemu posamezniku. Recimo, da si izvoljen v kakršenkoli strokovni odbor, ali da si član obratnega sveta, delavske zbornice itd., ali recimo da prideš v parlament, povsod veljaš

! Član, ki hoče kupiti ceno in dobro oblačilno blago, naj si ogleda zalogo v Konzumu, Kongresni trg 2 !

vsaj nekaj le tedaj, če stvar, za katero gre, res obvladaš in postaviš na dodeljeno ti mesto celega moža. Naloge, ki jih je delavstvo prevzelo, so bile zlasti ob koncu vojne izredno težke. Zato se je ta premajhna izobrazba posebno čutila, zato se je nesposobnost delavskih voditeljev in mas kaj hitro pokazala in so izobraženejši zastopniki kapitalizma z lahkoto znova prevladali.

ODTUJENOST INTELIGENCE.

Poleg tega pa je tudi večina izobražencev stala v tem času ob strani in gledala, kako si bo delavstvo samo pomagalo in ustvarilo tak družabni red, v katerem bi tudi oni dobili, kar jim gre. Med delavstvom in izobraženci ni bilo v tem času dovolj ozkih vezi. Zato pa se je povsod čutilo pomanjkanje strokovnih moči. Skoro povsod se je udomačil le samozavestni dilatizem. To je bilo sicer razumljivo, vendar sledi prav iz tega, da moramo že radi poglobitve strokovnega znanja prav posebej naglasiti, kako potrebni so čim ožji stiki med delavcem in inteligentom. Sama zma-ga ne pomaga veliko, če manjka ljudi, ki bi znali praktično graditi nov družabni red, kakor si ga sami zamišljamo.

S tem smo navedli vsaj glavne vzroke, zakaj je šel družabni razvoj to pot, ki smo jo naslikali. Lahko bi našteali še druge okolnosti, ki so bile tega krive, toda zadostujejo naj samo najvažnejša dejstva.

SKLEP.

Iz tega pa, kar smo dosedaj našli, sledi za nas najprej: Zavedajmo se, zakaj smo krščanski socialisti. Energično odklanjamo misel, ki se večkrat čuje iz nasprotnega tabora, češ, da naj mi likvidiramo, zato da bomo imeli potem enotne delavske organizacije. Mi smo vedno za enoten nastop povsod, kjer gre za strokovne zadeve. Če pa ima kdo likvidirati, tedaj bi morali likvidirati naši socialisti in komunisti. Zakaj oni so že razkrili vso svojo nesposobnost. Mi pa vemo in poudarimo glasno, da nas bo slišala vsa javnost, da je rešitev socialnega vprašanja možna edino le po krščanskem socializmu.

Drugič: **Pojdimo kot en mož v šolo.** Ne pomagaj nič želiti si nebesa na zemlji, če pa si ne znaš napraviti niti tega, kar se napraviti da. V šolo poj-dimo, da bomo imeli dovolj strokovno naobrazenih moči na vseh poljih. Socialno vprašanje je tako zapleteno, da se nihče ne spozna v njem brez temeljitega študija v vseh panogah družabnega življenja. Zato pravim:

Ne samo zvesti člani naših organizacij hočemo biti, ampak vsaka naša skupina naj bo šola za sposobne delavce v krščansko-socialni delavski organizaciji.

Tretja misel pa je: Da bomo zares kos svoji nalogi samo tedaj, če bomo priklenili nase vso dobro hotečo inteligenco. Samo tako bomo lahko dobro pripravljeni za trenutek, ko bo treba odločevati, ali pa vsaj soodločevati na vseh poljih javnega življenja.

Da ne bo nesporazumljenja, naj dodam še to: Tudi inteligenca sama se mora tega zavedati, da ji je potrebna zveza z nami, če se hoče kdaj osvoboditi kapitalističnih verig. Upoštevamo pa, da je današnja inteligenca izšla iz šole, kjer ni bilo našega duha. Česar pa se Janezek ni naučil, tega tudi Janez ne zna. Zato marsikateri izobraženec ni sam kriv, da nas ne razume. Zato priznavamo, da je lahko tudi marsikje, kjer odklanjajo naše ideje, vendar še dobra volja. Zato vabimo našo inteligenco, da se nam pridruži v tem pravičnem boju. Na drugi strani pa naj se tudi inteligent zaveda, da je pri nas bodočnost.

Naj končam. Zbrali smo se, da se okrepimo. Če pojdemo na delo po naukih, ki nam jih daje naša dose-danja izkušnja in če bomo pripravljani tudi kaj žrtvovati, potem ni nobenega dvoma, da bomo rasli in da bo Slovenija ena izmed prvih dežel, kjer bo vladal krščanski socializem. (Živahno pritrdjevanje.)

Beležke.

Sodrug »Naprej« je tudi smatral za potrebno, obregniti se v svojem značilnem tonu ob I. kongres kršč. socialistov v Ljubljani. Včasih pa tudi slepa kura zrno najde. In tako je naš dični sodrug n. pr. čisto pravilno ugotovil, da naš kongres ni bil tak kakor kongres sodrugov iz Bernotove skupine, kar je seveda res in popolnoma točno. Kajti: Bernotovih kongresov reši nas, o Gospod!

Sodrug »Naprej« in reorganizacija SLS. Seveda je sodrug »Naprej« na našem kongresu pogrešil tri dni in 500 km dolge debate o reorganizaciji SLS v smislu resolucije, sprejete na zboru zaupnikov »Delavske zveze« od 16. novembra 1924. Revez seveda ne ve, da kaj takega na kongres vseh organizacij krščansko-socialističnega delavsiva ne spada, zlasti še, ker je Delavska zveza sestaven del SLS in bcdo imele v tej stvari polno besedo tudi organizacije naših kmetov in obrtnikov, predvsem »Jugoslovanske

kmetske zveze« in »Jugoslovanske obrtne zveze«. Tako pa, ko sodrugi socialni demokratje in komunisti, se mi ne gremo. Kajti od tiste pesmi: Lemež Fabjančiča, Fabjančič Klemenčiča, Klemenčič Koruna, Korun Bernota, Bernot Svetka pod goro-o-o, od tiste veležalostne pesmi je imela korist buržuazija, delavstvo pa ogromno škodo.

»Iskrjeni in neiskreni socialisti«. »Slovenski narod« je naš kongres nazval »kongres neiskrenih socialistov«. Ker poznamo v Sloveniji poleg sebe samo še materialistične socialiste, bi logično sledilo, da so sodrugi iz Šelenburgove ulice »iskreni« socialisti. Ali sodrugi ta »Narodov« poklon sprejemajo?

Ne bojte se! Buržuazno »Jutro« ironično pripominja k našemu kongresu, da je radovedno, kdo nam želi več uspeha, »Jutrovci« ali SLS. — No, »Jutrovcem« se bodo nudile bogate priliko, da nam izkažejo dejansko ljubezen...

Novi pokretaši. Delavstvo je pridobilo v svojem gibanju dva nova pokretaša: G. dr. Staneta Rapeta, tajnika JDS in g. dr. Josipa Bohinca, pod-ravnatelja OUZD. — Vidite, ta dva gg. bosta kaj kmalu lahko dobila priliko, da dokažeta »Jutrovsko« ljubezen do kršč. socialistov.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Redni letni občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani se je vršil v nedeljo dne 21. t. m. Občni zbor je gotovo v vseh ozirih prekosil vse dosedanje občne zборе. V debati, ki je bila jedrnata in stvarna, so posegali delegatje v najtežje socialne probleme in dnevna vprašanja. Občni zbor je napravil utis nadaljevanja našega I. kongresa. 34 delegatov je zastopalo vseh 14 strokovnih zvez in društev. Občni zbor je poslal častitke kršč. soc. delavstva Prezvizištemu knezoškofu dr. A. B. Jegliču k njegovi 75 letnici, se spomnil rajnega Mihe Moškerca, enega prvih pokretašev kršč. socialistov in mu stoji zaklal: »Slava!« Občni zbor je sklenil poslati dr. Gosarju v Belgrad pismo, v katerem se mu sporoča potek občnega zbora, ki mu kliče: Naprej, neustraheno za pravice delovnega ljudstva! V odbor so bili izvoljeni: Jože Gostinčar, Zumer Srečko, Burkelje Alojzij, Kordin Franc, dr. Andrej Gosar, ing. Zumer Alojzij, Smodej Franc in Žužek Franc. Obširno poročilo priobčimo v prihodnji številki »Pravice«.

Zveza papirniškega delavstva.

Gibanje papirniškega delavstva. Dne 19. junija 1925 je zboroval v društvenih prostorih v D. M. v Polju zbor zaupnikov vevške skupine »Zveze papirniškega delavstva.« Zbor se je podrobno pečal o celokupnem položaju delavstva, o posebnem položaju papirničarjev, zlasti pa še o podrobnem organizatoričnem delu v organizaciji. Debata je bila vsetranska in globoka. Sklenili so se važni sklepi. Zboru je prisostvoval tudi tov. Fr. Žužek. V soboto, dne 20. junija t. l. pa je priredila skupina Goričane-Medvode ob sedmih zvečer javen shod, na katerem so poročali tov. Peternelj, Kukavica in France Žužek. Prva dva sta se predvsem pečala s trenutnim strokovnim položajem papirničarjev, zadnji pa je poročal o splošnem položaju ter pokazal cilje in pota dr. Zerjavove »Samostojne delavske unije«. — V nedeljo, dne 21. t. m. pa je zborovala v Ljubljani plenarna seja »Zveze papirniškega delavstva«, pečajoč se s silno važnimi vprašanji. Sklepi bodo delavstvu primerno sporočeni.

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. Dopis v zadnji številki Pravice na naslov rudarskega urada v Celju moramo resnici na ljubo popraviti v toliko, da podjetje Dukič ni prenesto enega izmed ostalih lo-patilovodij — Baggerführer — radi tega, ker ta ni hotel pristati na 12 urno delo, marveč ostala dva vodja sta sporazumno sama zahtevala, da naj jima obratovodja dovoli 12 urno delo; podprl je to prošnjo lepatilovodja Guna s tem, da bo tako lahko več zaslužil, ne meneč se pri tem, kam naj gre tretji, njegov tovariš. S tem je ta »odlični« sodrug pokazal svojo pravo socialistično ljubezen do bližnjega. V ostalem glede nadurnega dela pri tem podjetju je zadeva res taka, kakor je bila omenjena v zadnjem tazodavnem dopisu.

Trbovlje. Na praznik sv. Petra in Pavla bo člansko zborovanje strokovne zveze rudarjev, skupina Trbovlje. Zborovanje bo popoldne ob 4. v prostorih tajništva (hiša konz. društva). Ker je eden izmed glavnih naših orožij naobrazba, upamo, da pride vsak zaveden član na to zborovanje. Tovariši, na svidenje!

Trbovlje. Od 1. julija t. l. naprej bodo v območju trboveljske premo-gokopne družbe plačilni dnevi vsakega prvega in petnajstega v mesecu. Dosedaj se je izplačalo — po prera-tu — vsako drugo soboto. Bistveno sicer ni razlike, vendar pa druž-

Čemu mečeš proč denar? Ali ne veš, da ima Konzum konkurenčne cene in dá poleg tega še 3% popust! Svoji k svojim!

Franc Herwig:

Father Big-Beck.

(Konec.)

na Nemško v Münsterland; ako je pa to misel resno pretehtaval, je čutil, kako je notranje odrevenel; ne, ne, privezan je bil na to zemljo z nezlomljivimi sponami! Pač so se pojavljale pred njegovim duhom v trenutkih telesnega odmora žive meje v domovini, svečanostni hrastovi gaji, županski dvori z materinskimi slamatimi strehami — toda oditi tja, bi se reklo, ugoditi abotnemu človeškemu nagonu; k temu ga v domovini niso potrebovali, tu je pa bil potreben, potreben tako nujno kakor solnce in dež, in ostal je. Da, pričel je z novim kulturnim delom, z delom, kakršno je bilo mogoče pač samo v Ameriki. Desetletna občevarja z Indijanci: Athapeski, Selish, Shahaptian so mu pokazala čudovito sliko skoziinsko-zdravih narodov, ki jim je bolezen bila neznana, ako bi jih ne izprižale posledice pijančevanja in še hujših strasti. In spoznal je tudi sredstva, ki so jih uporabljali skozi stoletja in kojih uporaba se je v posameznih odličnih družinah podedovala do današnjega dne. Seveda bi moderni zdravnik majali z glavo, ako bi mu kdo opisal ono tako nedolžno in preprosto lečenje. Pa na srečo tam čez na zapadu ni bilo nobenega zdravnika, ki bi mogel majati z glavo, vlada pa prepušča še danes vsakemu na prosto, da se pusti zdraviti, kakor mu je drago. Neomejeno zaupanje torej, ki ga je užival oče Big-Beck pri rdečih plemenih, mu je omogočilo priti do vsega, česar je potreboval; in v teku dolgih zim je nastal v-trudopolnem delu slednjič domači zdravnik, in ko je bil gotov, je ustanovil z bogastvom, ki mu je pripadlo,

veliko bolnišnico, ki so jo morali po dveh letih povečati in ki ima sedaj velikost in videz celega mesta. Tu je našel vsak bolnik, naj je bil katerekoli barve, katerekoli vere, neomejen sprejem; usmiljenke so prevzele nego in uspehi zdravljenja so bili taki, da so kmalu iz vsega zapada prihajali učenci, da bi se učili v tej hiši kakor na kaki visoki šoli. Seveda je brez pomena, da bi govorili o posameznostih, kajti če bi trdili, da so bile tu s katerimikoli sredstvi ozdravljene bolezni, o katerih mislijo v Evropi, da se morejo pobijati samo z nožem, bi se jim moralo odpušiti, ako bi imenovali to »sleparijo« in »amerikanski humbug«.

In to bi storili tem glasnejše in zmagoslavnejše, ker samemu očetu Brinkmannu ni njegova ustanova ničesar koristila. Kot petdesetletnik je že začel propadati; zdravniki bi gotovo našli za njegovo bolezen kako ime, mladei so pa dejali: »Sam se je izjedel.« Toda vendar se zdi, kakor da bi imela njegova bolezen globokejšo in skrivnostnejšo vzroke, da, kakor da bi sploh bolezen ne bila. Mogoče da mu je bila zemlja pretalna? Mogoče se je dvigala njegova duša v hrepenenju proti silnejši in jasnejši prostosti? Vsekakor se je začela njegova bolezen v letih, ko so povsod v deželi vznikala mesta, ko so bile na Lososovi reki ustanovljene konzervne tovarne, ki so veliko, kakor iz srebra narejeno ribo lovile v milijonih in jo predelavale, ko so parni stroji obhajali svoj vhod v zlatokope in ko so ti sami bili delniške družbe s zlatozem v Newyorku, ko so nastale na vodopadih aluminijске tovarne in so tračnice vez za vezjo polagale preko dežele. Kratko, neke nedelje v indijanskem poletju je bral oče Brinkmann svečo mašo na samotni farmi v preriji Big Camas, je hotel nato malo počivati in je mirno zaspal tja k novi prostosti. Ženske

v hiši so ga oblekle v mašniška oblačila, možje so iztesali rakev iz najstarejše in najčistejše hrasto vine; nato so ga položili na voz, in mrtvi Benacek se je odpeljal, počasi, zadnjikrat tja preko svoje ljubljene prerije proti vzhodu, kjer je ležala sto milj oddaljena njegova zadnja ustanova v prijaznih gorah. Mladei so raznašali naokoli v deželi vest: »Father Bog-Beck je mrtev«, in kamor je prispela novica, je popustil farmer svoj plug, za katerim je ravno stopal, odvrigel je sekuro, ki jo je ravno vihtel, zasedel je konja in jezdil sprevodu nasproti. In z vsako miljo je naraščalo žalno spremstvo: spredaj je tekel voz, sledil mu je, črno grivo povešeno, prastari, bajeslovni rjavec, levo ob sedlu zložljiv oltarček, desno Coltov revolver iz Sage-brushtowna, in nato je sledilo paroma in klobuk v roki, na konju, mnogo sto dobrih mož in so izmenoma prepevali: Guide through the waves, in: Lord give us peace³; iz rezervacij so se pridružili resnobno Indijanci, žalno poslikani, v tem ko so sestre z višine griča s kalnimi očmi gledale sprevodu nasproti.

Pokopali so ga sredi svečanostne samote v skalnati dolini, v podnožju stoletne jelke; postavili so skalo in niso vdolbli vanjo ničesar drugega kakor štiri besede: Father Big-Becks Grave⁴. In pojdi mimo katerikoli letni čas hočeš, boš vedno našel za velikim, črnim, na deblo pribitim lesenim križem šop cvetlice ali jelkino vejico, skromna, toda jasna znamenja vedno trajajoče ljubezni do očeta Bigg-Becka.

Poslovenil Blaž Poznič.

³ Vodnik skozi valove, Gospod daj nam mir.

⁴ Grob očeta Big-Becka.

Ob 10. uri slavnostno zborovanje v Rokodelskem domu in popoldne ob treh posebno zborovanje rokodelskih pomočnikov. Ob 5. uri popoldne bo na vrtu Rokodelskega doma prireditelj z raznovrstnim sporedom. Za 29. junij je določena za slučaj zadostne udeležbe poučna ekskurzija na Jesenice, Vintgar in Bled. Za udeležence je dovoljena polovična vožnja. — Vabimo vse tovariše in prijatelje, da se jubileja naših rokodelskih pomočnikov udeležijo v čim večjem številu.

Orlovski dan ljubljanskega okrožja bo dne 5. julija t. l. v št. Vidu nad Ljubljano. Dopoldne ob pol desetih bo sv. maša, po maši zborovanje, popoldne ob pol štirih pa telovadba. Polovična vožnja je zaprosena po vseh progah v Sloveniji. Ta dan bo v šent Vidu razstava dobitkov efektne loterije za Ljudski dom. Delavci, Krekova mladina, pohitimo ta dan med tovariše Orle!

Olepševalno društvo v Rožni dolini pri Ljubljani proslavi 4. in 5. julija t. l. svojo 20. letnico. Velika za sluga Olepševalnega društva je, da je postala rožnodolska naselbina lanskega leta samostojna vas, ki šteje 300 lepih, z vrstov obdanih domov, kjer prebiva nad 2500 prebivalcev.

Kongres za proučevanje vzhodnega bogoslužja se bo vršil v Ljubljani od 12. do 16. julija. Med prigrilaženimi udeleženci je tudi 48 inozemcev; med njimi največ Čehov, Francozov in Poljakov. Med prigrilašenci kongresa so dosedaj tudi trije škofje iz inozemstva in štirje iz Jugoslavije.

Protestna resolucija. Ob priliki sestanka vojnih invalidov dne 1. junija 1925, okraj Konjice, je bila soglasno sprejeta sledeča protestna resolucija: 1. Vojni invalidi protestiramo proti vednemu zavlačevanju in odlašanju pravične ureditve invalidskega vprašanja. 2. Odločno zahtevamo, da se uzakoni načrt invalidskega zakona, kot ga je izdelala svojčas Davidovičeva vlada, koja nam je nudila vsaj nekaj zboljšanja v tem kritičnem času druginje. 3. Zahtevamo, da se takoj prične z resnim delom za uzakonjenje invalidskega zakona, kateri naj stopi takoj v veljavo tudi za ono dobo, odkar smo po naraščajoči druginji toliko po krivici prizadeti. — Uverjeni smo, da bo Nj. Veličanstvo po svoječasi obljubi ob priliki deputacije vojnih invalidov potrdilo pravični invalidski zakon, ki bo nudil nam in našim ubogim zapuščenim družinam dovolj gmotne podpore. — Stranice, dne 1. junija 1925.

Požar. V Tomačevem je požar uničil gospodar. poslojpe Antona Mavca. Živino so rešili, pogorel pa je skedenj, stelnik in razen zidovja vse ostrešje. Škoda je velika. Vzrok požara je neznan, vendar se pa domneva, da je bil ogenj podtaknjen.

Smrt vsled opeklin. Obleka se je vnela dveletnemu otroku posestnika Kralja v Novi vasi pri Lescah. Ker so bili starši vsi na polju, so se otroci igrali pri štedilniku in tako povzročili nesrečo. Ko so se domači vrnili s polja, je otrok čez pol ure vsled opeklin umrl.

Apnenico je razneslo v Bezgovi pri Mokronogu. Apnenica je bila visoka 10 m in je vsebovala materiala za 12 vagonov apna. Na kak način je prišlo do eksplozije, ne morejo ugotoviti. Škoda je do 50.000 Din.

Velikanska povodenj v Poljanski dolini. Dolino od Žirov do Škofje Loke in naprej ob Sori ter hribe med Žirmi in Rovtami je zadela strašna vremenska neizgovoda. 19. junija okrog 7. ure zvečer se je nad Vrhom pri Sv. treh Kraljih utrgal oblak. Neizmerne množine vode so drle v dolino Sore in potem na celi dolgi poti do Škofje Loke in dalje uničile skoro vse, kar so dosegle. Ljudje so v silnem strahu hiteli reševati živino, posebno prešiče, ki so vsled visoke vode že plavali v hlevih. Voda je stopila nad postelje, ljudje so bežali na peč, pod streho itd. Zmeda je bila še večja vsled tega, ker je voda tako hitro pridrla. Tekom noči pa je voda začela padati in zjutraj so mogli prebivalci nesrečnih krajev videti posledice nočne grozote. Člo-

veških žrtev ni bilo, razen v Dolenjem brdu, kjer je skozi okno treščilo v Anžejevo hišo in ubilo domačega sina, ki je sedel pri mizi. Silna voda je odnesla med Žirmi in Godešičem pod Škofjo Loko 18 mostov in tri brvi. So-vodnjaška cesta je na Fužinah okrog 200 m na dolgo popolnoma raztrgana. Zveza s Škofjo Loko je za delj časa onemogočena. Ogrumni betonski jez elektrarne v Fužinah je vodni pritisk podrl. Škoda je za enkrat še neprecenljiva.

Požari na Štajerskem. V Bevčah v Šmartnem pri Šaleku je pri »Mikužu« zgorel marof in veliko krme in vse gospodarsko orodje in stroji. Živino so rešili. Škoda znaša nad 100 tisoč dinarjev. — Na posestvu grofice Herbersteinove je zgorel kurnik z okrog 480 piščanci. Požarna bramba iz Velenj je preprečila, da se ni ogenj razširil na druga poslopja v vasi. Škoda znaša okrog 40.000 Din. — V šentjanški župniji je strela udarila v gospodarsko poslopje Gradišnika in mu ga upepelila.

Kolesarsko društvo »Zarja« v Zg. Kašlju priredi v nedeljo 28. junija pri gosp. Gasperlinu na Friškovecu prvo vrtno veselico, združeno s cestno dirko na progi Zadvor, Štepanja vas, Friškovec, za prvenstvo društva. Spored: Ob 2. glavna dirka, ob 3. polževa dirka, ob 3.30 dirka v vrečah in ob 4. hoja po tramu. Vrtna veselica je združena z zanimivimi točkami. — Vstopnina za osebo 5 Din. Za slučaj neugodnega vremena se vrši vsa prireditelj naslednjo nedeljo. K obilni udeležbi vabi odbor.

Strela je udarila v hišo posestnika in kovača Popita na Lesnem brdu v okolici Drenovega griča. Strela je ubila 23 letno domačo hčer, ki je bila v kuhinji, očeta pa je omamila do nezavesti.

Obnova Sv. Višarij. Marijina cerkev na Sv. Višarjah je obnovljena in dne 24. junija so prenesli čudodelno Marijino podobo iz župne cerkve v Žabnicah v slovesni procesiji na goro.

Umor. Mihael Emeršič je 19. t. m. v Velikem Okiču pri Ptujju ustrelil skozi okno svojega sosedu Janeza Cafuta, ko je ta sedel pri mizi z družino. Dejanje je storil iz sovraštva radi večnih pravič.

»Pevec«. Prejeli smo novo številko »Peveca« za maj-junij t. l. Prinaša sledeče članke: H. Svetel, Pevec in razvoj zborovske glasbe. (Konec.) — P. H. Sattner, Sekvenca. (Dalje.) — Bajuk, O taktu. (Dalje.) — Isti, Narodna pesem v sekirah. (Konec.) — Aljaž, Pevski spomini. (Dalje.) — V nadaljnjem prinaša poročila o zborih Pevske zveze po deželi, o vestniku P. Z., o novih skladbah, o glasbenih listih, o nekaterih obletnicah zasluženih glasbenikov. V glasbeni prilogi nahajamo pesmi: Vogrič: Izpremenjeno srce. — Tome: Majeve, in isti: Zazibalka. Neoporečno je, da si je pridobil »Pevec« veliko zaslug za razvoj slovpetja in ga zato toplo priporočamo vsem prijateljem lepe pesmi. Naroča se v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7.

Dopisi.

Dev. Mar. v Polju. Kakor je razumljivo iz »Jutrovega« dopisa od 18. junija 1925, št. 139, so voditelji v »Kukavičnem gnezdu« zares obsodbe vredni ljudje. Ti nepridipravi so pokvarili domalega vse delavstvo v vevški papirnici s tem, da so ga organizirali v Zvezi papir. delavstva. Močno so se tudi pregrešili zoper zakon o zaščiti države, ker so ustanovili za delavstvo »Ubožni fond« z namenom, da si delavstvo z malimi prispevki nekaj prihrani za eventualne nezgode v slučaju smrti, bolezni itd. — Če bi dopisnik »Jutrovega« dopisa, ki mora gotovo biti eden od reprezentantov »Samostojne struje« v Vevčah, res imel pravi namen delavstvo ščititi pred izkoriščanjem in skrbel za socialni dobrobit, ne bi klical nad nje zakona o zaščiti države. S tem, da ste se postavili na stališče denuncijantov, ne boste v toliki meri škodovali voditeljem samim, temveč celokupnemu delavstvu v papirnici. — Za danes

naj bo dovolj. Drugič se pa še pogovorimo, koliko je g. inž. Zenko v zvezi z ustanovitelji Samostojne struje in pa kdo med delavnim časom hujska delavstvo.

Zagorje. Telovadno društvo Orel v Zagorju ob Savi priredi ob priliki blagoslovitve prapora javno telovadbo, ter tem potom vabi vse somišljenike in prijatelje Orla, da se slavnosti udeležijo. Spored prireditve: 28. junija budnice ob 5. zjutraj, ob pol 9. sprejem gostov na kolodvoru, ob pol 10. blagoslovitev prapora, ki jo izvrši vseučiliški prof. g. dr. Rožman. Ob 10. sv. maša, po sv. maši zabijanje spominskih žeblicev. Popoldne ob 4. javna telovadba in prosta zabava, združena z bogatim srečolovom. Polovična vožnja dovoljena. Zunanji gostje naj na svoji postaji pustijo vozne listke žigosati z mokrim postajnim žigom, kateri veljajo v zvezi z izkaznico, ki jo prejme vsak udeleženeec na telovadišču za vožnjo nazaj. Za okrepčila in brezalkoholne pijače dobro preskrbljeno.

Zagorje ob Savi. Neki Kopito iz rdečega tabora se je po dolgem času obregnil ob dopis, katerega je priobčila svoječasno »Pravica« o postanku in delu nove organizacije kem. delavcev v Zagorju. Že takrat smo poročali, da nasprotnike ta naša poteza silno boli. Njihov Kopitar s svojimi čenčami nas v tem potrjuje. Veseli nas pa, da dopisnik sploh priznava, da smo v tovarni. Vajeni smo, da ti bratec ne tajijo samo Boga in hudiča, pač pa tudi moč nasprotnika. S tem njihovim priznanjem smo zadovoljni. Priznavajo, da smo v tovarni, da delimo z vsem delavstvom dobro in slabo in smo torej vsi enako vredni. To je pa že dobršen kos demokracije. Zato jim častitamo! Sedva smo se od srca, res od srca smejali, ko beremo, da bodo rdeči tako zakričali, da bo naš krščanski socializem izginil ne samo iz tovarne, temveč iz zemeljskega površja sploh. Kako nas je strah! Joj! Veste, kaj je krščanski socializem? Povejte! Ideja, katera je dajala rodovom moč in jih kulturno dvignila. Ideja, katera ima daljše korenine, kot rdeči bratec pamet. Razumete! Ali Vas je kaj sram? Pravite, da ste gradili. Dolžnost zdravih rok je delo. S tem torej nič hvale. Kar ste tekom desetletij storili, ste storili, in konec. Niti ne mislimo, da bi Vaše dobre strani prezrli, ker smo objektivni. Vprašamo se pač, če niste gradili Babilonske stolpe. Saj se niste razumeli. Zjutraj ste zidali, popoldne podirali. Res ste grizli tako, da ste si polomili zobe, rjovelji, da ste od lastnega kričanja oglušili, pa danes? Utihnili ste... kapital je zavladal... Vaše kričanje bo naš krščanski socializem že prenesel, bodite prepričani. Da se mi v Vas zaletavamo, ni res, ker spoštujemo prepričanje bližnjega. To se res lahko učite od nas. Drugo je, če ni smo upravičeni, da se branimo. Mislimo, da. Spomnite se, kaj ste vse storili, da bi nam škodovali. V teh poizkusih se je zrealil Vaš namen. Škoduj mu, uniči ga! To ni lepo. Pribijemo: krščansko delavsko organizacijo je narekovala v tovarni živa potreba. Če boste Vi iskreni, se lahko naša pot spoji. Če Vam je blagobit nas vseh pri srcu, nič hinavščine. Če to odklanjate, boste za nas tisti, ktere ni bič nič izpremenil. H koncu: Vse jedno nam je, kako so najvišje glave v tovarni versko ali politično orientirane. Za pravico vedno in proti vsakomur. To je naš program, katerega hočemo uveljaviti.

Naročajte „Socialno misel“!
Naročnina letoletno Din 40.—.

Krekova mladina.

Iz centrale. Naznanjamo vsem podružnicam, da so slike gotove in se dobijo v društvenih prostorih na Starem trgu 2/I. Vsi tovariši, kateri so jih naročili ob priliki našega slikanja, naj pridejo sigurno po nje. Velike slike in male so lepo izdelane in stanejo velike 25, male pa 5 Din.

»Krekova mladina« Ljubljana priredi dne 5. julija izlet v Mekinjje pri Kamniku in če bo čas dopuščal, tudi k Sv. Primožu nad Kamnikom. Vabimo tudi članstvo »Krekove mladine« podružnic Zalog-Spod. Kašelj in pa Šneberje. Izlet bo celodnevno. Natančni spored objavimo v prihodnji številki »Pravice«.

Socialni vestnik.

Brezposelnost na Dunaju se je v drugi polovici maja zmanjšala od 72.422 na 70.722 oseb, ki prejemaajo podporo za brezposelne.

Mednarodna konferenca dela. Na drugem čitanju načrta o mednarodnem dogovoru glede nočnega dela v pekarnah je bilo z 272 glasovi proti 25 sprejeta prepoved nočnega dela.

Razno.

Samomori v nemški armadi. V nemškem parlamentu se je poročalo ob priliki debate o budgetu, da je bilo v Reichswehri leta 1924. 160 samomorov. Preiskava je dognala, da je važen vzrok za samomore dolga službena doba. 12 letna obveznost je tem občutljivejša spričo dejstva, da je vsled mer, ki so bile podvzete v svrhu štedenja, nemogoče preiskati vsakega posameznika, če je sposoben za tako dolgo službeno dobo.

Poraba sladkorja. V Zedinjenih državah porabi vsak državljan na leto 50 kg sladkorja, v Angliji 38 kg, v Rusiji 2 kg, v Franciji 17 kg, v Nemčiji in Avstriji 27 kg, na Španskem 8 in pol kg, v Italiji 6 kg, v Braziliji in na Japonskem 5 kg in na Kitajskem 2 kg. Kitajci in Rusi potrebujejo najmanj sladkorja, ker popijejo največ čaja brez sladkorja in kava je tu le malo znana.

Civilne liste raznih vladarjev znašajo (v dinarjih): Italijanski kralj prejema 115, angleški 104, japonski 84, španski 54, jugoslovanski 49, belgijski 38, romunski 18, švedski 16.7, bolgarski 14.4, holandski 13.5, danski 10, norveški 8 milijonov dinarjev na leto. — Predsednik severno ameriških združenih držav dobiva letno v našem denarju 4 milijone dinarjev. — Hindenburg ima letne plače 60.000 zl. mark (marka 14.50 Din), disp. fond 120.000 zlatih mark.

Carino na čipke nameravajo uvesti v doglednem času na Angleškem. Isto velja tudi za druge vezenine vseh vrst. Uvesti se misli 33.33 odstot. zaščitna carina.

Inserirajte v „Pravici“!

